

Мр Баришић Сандра¹

ЗНАЧАЈ ПОСТОЈАЊА ИДЕНТИТЕТА ПОЗОРИШТА КАО ИНСТИТУЦИЈЕ И ЊЕГОВОГ ЈАЧАЊА УНУТАР ДРУШТВЕНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Сажетак: *Идентитет је нешто што се носи као власитија кожа, раван је мисли, чврст, али несјалан. Он функционише унутрашњим, логичким и филозофским системом идентификације. Суштински, у раду се говори о идентитету као некој врсти оријентације у друштвеној, социјалној и политичкој организацији друштва.*

Указује се на важност културног идентитета, његовог усвајања, као и на начин његовог формирања. Тражење идентитета претставља преиспитивање универзалних културних вриједности.

Позориште представља основна питања о идентитету. Главно питање којим би требало данас да се давимо у свим друштвеним оквирима, па и у позоришту, јесте ексистенција. Редитељ је јединка у позоришту која мора имати сопствени идентитет, знати своје поријекло и давати се реалним стварима. Он прича своје приче кроз савремене европске концепције.

Одредити идентитет позоришта као институције, значи разликовати се од другог позоришта, првенствено у идентитетском смислу значи, бити „ми и они“.

У раду је направљен осврт на идентитет „Рефлектор театра“ које је израсло из омладинске организације чија је примарна дјелатност едукација младих кроз позориште.

¹ Дипломирани менаџер у образовању и култури (Бања Лука Колеџ – Високошколска установа)

Да би позориште функционисало, неопходан је ефикасан менаџмент. То је нарочито бићно у временима „турбулентних околности“. Иако свака организација има свој идентитет, суштина је у његовој снази.

Позориште треба афирмисати језик и идентитет одређеног народа, позоришну културу и драмску традицију, те стварати нове културне и позоришне вредности усклађене с нормама и захтевима савремене европске и светске позоришне естетике.

Као што је навео др Радоњић, директор Стеријиног позорја, позоришна умјетност је важна инвестиција за моћност очувања нашег идентитета, културе, језика, традиције, савременог стваралаштва, као и савременог домаћег драмског текста и позоришта, који би у будућности требали бити наша традиција.

С обзиром на то да нам је потребно позориште које кореспондира с временом у којем живимо, најважније се посвећује експерименталном и документарном позоришту.

Да би постигао визуелни идентитет, неопходна је комуникација. Направљен је осврт на визуелни идентитет позоришта „Практика“ из Москве. У фокусу овог позоришта јесте потрага за релевантним темама и субјектима, модерним језиком и новим позоришним стиловима.

Такође, истакнуто је значај јлесног позоришта у нашем региону и приближавања просторно удаљених култура нашој култури. Треба се залагати за наставак систематског и креативног рада у овој области, како у Београду, тако и у региону. Плесним језиком ће се и остваривати не само наша припадност међународној култури, него и наш сопствени идентитет.

Кључне ријечи: идентитет, културни идентитет, друштвена заједница, културне вредности, редитет, идентитет позоришта, „Рефлектор театар“, позоришна естетика, експериментално позориште, документарно позориште, визуелни идентитет, позориште „Практика“, јлесно позориште

Идентитет је тема о којој се у посљедњих десетљећа интензивно расправља не само у наукама о друштву и култури, него и међу најширим слојевима. Иако се идентитет односи прије свега на појединца², он је повезан са

друштвеним групама којима ти појединци припадају и са којима се идентификују.

Персонални културни идентитет више је наглашен у развијеним земљама које су заокупљене питањима квалитета живота, него у

² Појединац који је стекао осећање личног идентитета има доживљај континуитета између онога што је био некада, што је данас, као и онога што замишља да ће тек бити.

земљама у развоју које су принуђене да рјешавају егзистенцијалне проблеме великог броја људи.

Прича о важности идентитета нације је обиљежила одрастање многих генерација. Сви они који су жељели и желе да сачувају своје суштинско „ЈА“, који теже за сопственим идентитетом, личним примјером су разбијали и разбијају увријежене друштвене стеге, они којима су наметнути стереотипи колективног идентитета, схватили су то као судбински изазов.

Идентитет је нешто што се носи као властита кожа дефинисана генима предака. То је сопствено право на постојање које је равно мисли, чврсто, али нестално. Он је ван било којег устоличеног закона осим природног поретка, непопустљив пред правилима, јер функционише унутрашњим логичким и филозофским системом идентификације. Сваки појам, сваки предмет јесте оно што јесте и значи оно што значи, само се човек, односно његов идентитет показује и разоткрива збиром скупних вриједности, а гдје предњачи у формирању свеопштег, колективног – културног идентитета. Савремени свијет на различите начине исказује своју велику заинтересованост за феномен културе. Култура је огледало било које нације, тиме и огледало било које цивилизације унутар историјског па и археолошког времена. У том

смислу једино можемо размишљати о сопственом идентитету, свјесни да је увијек не у нашој, него општој, свечовјечанској служби. То треба истински да нас радује.

Идентитет суштински служи као нека врста оријентације у друштвеној, социјалној и политичкој организацији друштва. Он има и своју индивидуалну динамику и развој и зато је од посебне важности за сагледавање улоге коју појединац остварује у друштву.

Један од битних показатеља културног нивоа у одређеном друштву и његове способности да препозна прави начин остваривања, како свог културног тако и националног идентитета је без сумње естетска свијест народа, односно феномен колективне естетске свијести.

Културни идентитет

Културни идентитет можемо посматрати као свијест о посједовању одређених обиљежја која су неодвојива од припадајуће друштвене групе. При томе се не смију изгубити из вида персоналне карактеристике помоћу којих је једна особа препознатљива као припадник групе. Културни идентитет се формира захваљујући социјалном учењу у оквиру културног наслеђа које чине језик, обичаји, обрасци понашања, вриједности и стилови живљења који међусобно

приближавају и удаљавају друштвене групе.

Појединци и групе формирају културни идентитет усвајајући културу у којој живе, при чему се од других припадника разликују по начину живота и многобројним другим обиљежјима.

Културни идентитет указује на сродне или истовјетне културне елементе утемељене у традицији, који се посредством ње препознају и преносе у настојању одређене групе или заједнице да изнађу и утврде начела своје будуће организације.

Усвајање културног идентитета не значи *a priori* усвајање културних обиљежја, творевина културе, језика, обичаја, традиције, начина живота, образаца понашања и вредносног система, него њихову трансформацију у себи, мијењање и обликовање, прихватање, али и одбацивање појединих карактеристика и образаца културе.

Питање културног идентитета остаје битно развојно питање за све земље, јер укључује проблем људске слободе, условљеност људског дјеловања, потребе и вриједности које га покрећу.

Тражење идентитета претпоставља преиспитивање не само етничких и националних, већ и универзалних културних вриједности.

Стилмарково³ редитељско искуство с мултинационалним ансамблом показало му је колико је управо језик битан дио културног капитала нације, колико је он глумцима одређивао гесте, начин дисања, интерпретације, мишљење, сензуалност. То би значило да је по Стилмарку језик важан сегмент културног идентитета једне нације.

Док је за Стилмарка, поред њемачког културног идентитета веома значајно и богатство других култура што егзистирају и обогаћују њемачко друштво, француски писац Клод Конфорте⁴, чија је драма *Маратон* играла и у Загребу, опчињен је величином француске културе и њеним утицајем на друге.

Идентитет позоришта као институције

Указујући на различитост културних идентитета показујемо колико су нам битне разлике, те тако упознајемо себе и лишавamo се одређених предрасуда и стереоти-

3 Alexander Stillmark (13. Januar 1941 in Karlsruhe) ist ein deutscher Film- und Theaterregisseur und Schauspieler. Er ist bekannt für seine Tätigkeiten am Berliner Ensemble und am Deutschen Theater Berlin.
4 Claude Confortès, (born February 28, 1928 in Saint-Maur-des-Fossés and died June 15, 2016), is a French director and actor. He began his career at the National People's Theater (NPT) under the direction of Jean Vilar. He was the assistant to Peter Brook. He is the author of *Le Marathon* (Éditions Gallimard). This piece has been translated into 30 languages, and played in many countries. He was the pioneer in the adaptation of comics to the theater.

па. Говорећи о посвећеном театру који може освијетлити позоришно звање и ући у најскривеније углове људске душе, говоримо у суштини о постојању идентитета. Различите културне поетике представама свједоче о културним традицијама појединих земаља.

Проблематика идентитета постоји. Данас се различити идентитети не користе као вриједности којима се богате културна и историјска баштина, а управо је кроз умјетност и културу то могуће оживјети. Морамо препознати сами себе и прихватити властите различитости. Савремена комуникација укључује све облике идентитета у виртуелном простору. Сваки идентитет има сопствену причу, слиједи ту причу и обликује је сопственим доприносом. Ријеч је о савременом дискурсу који превазилази традиционалне драматуршке форме, јер су оне недовољне за нову парадигму у којој живимо. Будући театар треба да ствара један нови концепт учешћа гледаоца у представи и његовог, односно њеног простора.

Културне установе, па тако и позоришта заузимају значајно мјесто у друштву. Она су одраз културног идентитета једног народа, будући да дјела која нуде говоре о њему, о његовим обичајима, вриједностима, контрастима, аспирацијама, а умјетници који их стварају су укоријењени у својој култури. Она

такође омогућавају гарђанима да се отворе према свијету, представљајући им другачије културе. Позориште одувијек поставља основна питања о идентитету: Ко смо? Шта смо? Шта желимо? Шта је највећа лаж и највећа истина? Егзистенција је главно питање којим би се данас требало бавити у свим друштвеним оквирима, па и у позоришту.

Редитељ је јединка у позоришту која гради сама свој властити свијет и поставља своје услове и правила. Успјех представе би се мјерио тиме колико би се након премијере о њој говорило, дискутовало и након извјесног времена закључивало. У театру будућности покрет и слика требало би да говоре више од ријечи. Да би умјетник у позоришту стварао дјела са умјетничким вриједностима требало би да полази од свог најдубљег „ЈА“. Умјетници у позоришту би требало да су особе са идентитетом и да знају своје поријекло. Потребно је да буду оно што јесу, да се баве реалним, а не замишљеним стварима.

Савремени редитељи су млади људи који имају своје личне приче и имају шта да кажу. То су талентовани, интелигентни млади људи који своје приче причају кроз савремене европске концепте. Веома је важно да схватимо какав је свијет који нас окружује и у којем времену живимо.

Идентитет можемо испитивати у два смјера: један је везан уз реалност, а други уз само позориште. Један смјер испитује грађанску културу, а други позоришне нормe. Кад позоришни језик није укалупљен у статичности, када представа провоцира својом симболиком, онда и тумачења може бити барем онолико колико су глумци преузели идентитета. Уколико се идентификује позориште или појединац унутар њега, онда су препознатљиви од окружења и тада идентитет одражава њихову специфичност. Дакле појединца, или тог позоришта.

Одређивање идентитета позоришне институције

Репертоар позоришта најлакше одређује идентитет позоришне установе. По њему се стиче репутација у стручним круговима, публици, те се по њему позоришта и памте. Како наводи мр Љубица Ристовски, разликовати се од других позоришта првенствено значи у идентитетском смислу бити „**ми и они**“. То се, по њеном мишљењу, једино може репертоарски свјежим и новим одабраним текстовима и насловима који ће се припремати. Позоришној умјетности признаје се самосвјесност естетских, педагошких и етичких критерија. Све одлуке о естетским елементима представе заснивају се на личним одлукама умјетника. За позориш-

те, као живи феномен, од посебног је значаја отвореност ка протоку идеја и концептуалних мапа, сетова кореспонденције и сета знакова организованих у различите језике. Слободним стварањем аутентичних вриједности позоришни феномен стиче „*сојсџивени иденџиџиџеџи*“. Да би се створио посебан идентитет неопходно је створити ансамбл, с обзиром на то да су један од идентификатора идентитета позоришта глумци тог позоришта. Како сматра мр Љубица Ристовски, ансамбл даје јединствену боју том позоришту. Ансамбл је, поред репертоара, онај битни фактор у препознавању „*различџиџосџи*“ позоришта, што значи и његовог другачијег идентитета. Поред тога што су глумци важни за идентитет позоришта у позоришним представама, важно је и њихово егзистирање у једном граду као социолошки феномен. Како публика доживљава своје позориште и његов идентитет веома је важно за развој саме позоришне установе. Својим умјетничким сензибилитетом и оштрим слухом умјетници доприносе драмској и емоционалној атмосфери представе. Идентитет једног позоришта се гради и кроз простор у ком оно живи и ради (позориште као умјетничко биће, архитектонски корпус театра, укупна урбана структура), као и по томе у ком дијелу града се позориште налази (архитектонски изглед згра-

де, умјетничка вриједност зграде, да ли је зграда споменик културе и слично). Дакле важно је све што је у комуникацији са градом као отворени простор у који гледаоци могу ући. За организациону културу је веома важан и онај дио који није у сталној комуникацији са градом (глумачке гардеробе, пробне сале, радионице, канцеларије и друго). Све то у цјелини утиче на укупан идентитет позоришне институције.

Идентитет „Рефлектор театра“

„Рефлектор театар“ је настао у оквиру омладинског Центра Е8. Жеља је била створити организацију којој ће позориште бити приоритет. Темелј стварања „Рефлектор театра“ је ново име и нове амбиције.

Једна од оснивача театра Милена Миња Богавац каже да је позориште израсло из омладинске организације, чија је примарна дјелатност едукација младих. Овдје се позориште доживљава као алатка за „мијењање свијета“ и лични развој појединца. Умјетност је поље борбе, а како су ненасиље и равноправност темељне вриједности које тим ових младих људи заступа, њихова борба за њих не смије бити насилна, како и сама Богавац истиче. Развијен је систем којим се праве представе, а он се састоји од маратонских, вишемјесечних процеса. Истражују се поједине теме, а када се о њима све научи прави се

представа која ће укратко публици презентовати до каквих сазнања се дошло. У „Рефлектор театру“ глумци су у ставри активисти који са сцене саопштавају исте ставове које бране и када са ње сиђу. Када се послије квалитетног и педантног процеса уради паметна, естетски и умјетнички релевантна представа, онда би она требало да у потпуности оствари своју едукативну улогу. У процесу се учи да би се кроз представу подучавало.

Волонтерски програм „Рефлектор театра“ је модификовани волонтерски програм Центра Е8. Програм окупља пет младих и заинтересованих људи који су одлучили да своје вријеме и знање усмјере ка развоју омладинске позоришне сцене на период од четири мјесеца. Млади стичу знања о продукцији, позоришту, маркетингу и функционисању организације.

„Рефлектор театар“ омогућава младим људима да се изразе, да раде оно што их инспирише и да претварају различите просторе у позориште. Циљ је омогућити људима да гледају представе које их се тичу, а младим умјетницима да достојанствено стварају и уживају у свом раду.

Функција позоришта у широј друштвеној заједници

Мр Љубица Ристовски је истакла да се креирање, дизајнирање

или градња идентитета једне организације може тумачити и као холистички приступ. Он полази од цјелине, укупности једне организације и наглашава улогу свих активности које се у њој дешавају, а значајне су за управљање у условима турбулентних околности.

У условима екстремних промјена неопходна је ефикасност менаџмента. Мр Љубица Ристовски такође се слаже да је смисао идентитета у томе да он мора дефинисати текуће стање, гдје је организација сада и гдје жели да буде.

Посебна пажња позоришном идентитету обраћа се у временима „турбулентних околности“ и организационих промјена. Идентитет позоришта би морао бити организован на структуралној бази, да би био интерно усвојен од стране запослених и да би био хармонизован са будућом организационом изградњом.⁵

Иако свака организација има свој идентитет, суштина је у **снази** тог идентитета.⁶ Све што организација ради прожимаће снажан идентитет који је створен, одржан и под-

ржан.⁷ Сасвим је јасно да свака установа културе треба да има карактеристичну и јединствену сопствену слику, што у том случају помаже успјешном идентитету. Управљање идентитетом је посао руководиоца који може да учврсти постојећи идентитет, или да потпомогне побољшање постојећег.

Убрзани темпо промјена утицао је на то да институције морају брже да се прилагоде промјенама, да стално вреднују и мјере своје позиције на тржишту и да изграде снажно име са довољно флексибилности, како размишља и мр Љубица Ристовски.

Позориште треба да афирмише језик и идентитет одређеног народа, позоришну културу и драмску традицију. Позориште у првом реду треба да буде добро, квалитетно и савремено, позориште које не његује само традицију него и ствара нове културне и позоришне вриједности, усклађене с нормама и захтјевима савремене европске и свјетске позоришне естетике. Свакако, репертоарска и продукцијска политика је неопходна да се у значајној мјери бави проблематиком односа по-

5 Докторска дисертација: „Креирање идентитета“ – Међузависност организационе културе, пословне филозофије и визуелног идентитета позоришта, Универзитет уметности у Београду: Факултет драмске уметности – позоришта, филма, радија и телевизије, Београд, 2016. година, стр. 169 <http://eteze.arts.bg.ac.rs/bitstream/handle/123456789/137/doktorska%20disertacija%20Ljubica%20Ristovski.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

6 Ако се промена идентитета односи само на промену визуелног идентитета, дејство ће бити ограничено. Неопходан је целовит програм промене идентитета организације, а не само једног сегмента тог идентитета. Исто, стр. 170

7 Исто.

зоришта и друштвеног оквира у којем то позориште дјелује, односно улогом и функцијом позоришта у широј друштвеној заједници. Тиме прижељкујемо активно и одговорно комуницирање с властитим друштвеним окружењем.

Театар будућности као инвестиција за очување идентитета

Како примјећује др Радоњић, директор Стеријиног позорја, лајтмотив културе на овим просторима је недостатак средстава. То је оно што заправо брине. Идеју да култура представља трошак и да на неки начин треба да изађе на тржиште, не подржава. По његовим ријечима, култура је утемељена у идентитет једне заједнице и представља ту заједницу на прави начин. Позоришна умјетност је врло важна као инвестиција за будућност и могућност очувања нашег идентитета, културе, језика, традиције, савременог стваралаштва, као и савременог домаћег драмског текста и позоришта који би у будућности требало да буду наша традиција. Из свега проистиче да одређене институције, па тако и позориште, морају имати подршку државе, јер они чине ту државу, одређују њен идентитет.

Врхунски умјетници који данас раде у позориштима у Босни и Херцеговини покушавају својим

радом и прије свега изузетном љубављу према умјетности којом се баве, барем дијелом очувати театарску традицију и понудити нам представе којих се не би постидјела ниједна свјетска театарска кућа. Зато, као публика, треба да им пружимо подршку пунећи театарске дворане, а држава подржи њихове напоре обезбјеђујући им несметане услове рада и стварања. Неопходно је да данас буде препознато да духовна надградња овдје није бијег од стварности, него начин и могућност умјетничког преобликовања исте.

Позоришна редитељка Снежана Тришић у својој представи *Жгрело* говори о човјеку који се не сјећа свог имена, јер је конзумеризам постао врховни чинилац идентитета, а трговина, интерес и отимачина главне споне у међуљудским односима. Сваком је његова глад највећа и задовољење жеље постаје основни порив већине. У представи су и слуге и господари робови капитала који их на крају као велико ждријело прогута у неповрат. Овакво друштво резултат је дуготрајних видљивих и невидљивих процеса уништавања хуманости и слободе. Умјетност и позориште су свакако неки од племенитих простора у којима се изнова преиспитује живот, свијет и увјерења у којима се другачије мисли и осјећа. Она додаје да је велико умијеће пронаћи пут до публике кроз озбиљан умјетнички садржај,

јер је публика увијек другачија и умије да изненади. Несумњиво, позориште је најбоље мјесто да се афирмишу истинске вриједности.

Представе будућег театра треба да буду модерне али укоријењене у традицији, у смислу поштовања основних постулата позоришта. Као такве успоставиле би живу и неопсредну комуникацију са публиком. Као што је истакао наш познати српски глумац Предраг Мики Манојловић⁸, култура је предуслов, услов и исходиште идентитета једног народа. Познати редитељ Андраш Урбан сматра да се у позоришту треба бавити стварношћу и реалношћу у којој живимо.

Један од најпознатијих домаћих глумаца и комичара Бранимир Брстина сматра да смо суштински заједница која треба да допринеоче чувању идентитета позоришта, његовом развоју, усавршавању, спречавању самовоље и размјени различитих идеја.

Највећи изазов за позоришне ствараоце јесте пуна сала. Умјетност узбуркава емоције и буди ум. Позориште је дужно да се бави живо-том, љубављу и духовношћу свога народа, те да на тај начин пружи

неопходан и немјерљив допринос у очувању нашег идентитета. „Свако може наћи свој начин и тај ће бити најтачнији и најделотворнији“⁹ – каже Слободан Ђустић и додаје да је улога позоришта данас далеко важнија него што се мисли.

По мишљењу Пројковског,¹⁰ Црногорско народно позориште има властити идентитет и он се најбоље види кроз глумце. Оно што је код њих специфично, по мишљењу редитеља, јесте њихова отвореност, сензитивност, интересантна и специфична енергија која по њему дефинише ово позориште.

Оно што је важно за редитеља јесте да препозна тренутак, да препозна реалност и из ње прави текстове за своје представе. Ништа мање важно није пронаћи властиту естетику и властити сценски језик. Наравно, позориште је увијек ту да се трансформише и изнова преиспитује.

Експериментално и документарно позориште у корак с временом

Данас нам је потребно позориште које кореспондира с временом

8 За заслуге у области позоришта и филма у југоисточној Европи, 2011. године је проглашен за почасног доктора Европске филмске академије

9 <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/16/kultura/2628263/custic-misija-pozorista-je-ocuvanje-duhovnosti-i-pismenosti.html>

10 Дејан Пројковски рођен је 6. августа 1979. године у Битоли, Македонија. Дипломирао је на Националној академији у Софији 2002. године, гдје је и магистрирао позоришну режију. Режирао је велики број представа: *Хамлет*, *Ромео и Јулија*, *Дантонова смрт*, *Галеб*, *Јонадаб*, *Краљ умире*, *Опасне везе*, *Пир малограђана*, *Женидба*, *Бегалка*, *Црнила*, *Третић*, *Гилгамеш*...

у којем живимо. С тим се слаже и драматург и пјесник Милена Миња Богавац¹¹ која и сама каже да прави такво позориште. По њеном мишљењу, позориште треба да буде мјесто експеримента, јер ће такве представе бити све гледаније, оне комуницирају са публиком, претенциозне су, духовите, провокативне и као такве се обраћају друштвеној заједници. Свака нова представа треба да истражује нове приступе и теме. То је изазов, шанса и истинска инспирација.

Редитељ је човјек који гради сопствени свијет са својим правилима игре. Представа не смије да нас ућутка. На крају представе не треба да изађемо с неком поруком. Зато је најбоља **Шекспирова** дефиниција да је **позориште – огледало**. Тако размишља вишеструко награђивани редитељ Дејан Пројковски који додаје да се труди да у својим представама има што више метафора које никад немају само једно значење. Он сматра да, да би нешто квалитетно направио, умјетник мора поћи од онога што носи дубоко у себи. „Зато смо на овим просторима предуго имали кризу у драматургији. Сви су покушавали да буду нешто што нијесу: да пишу ствари као да пијемо кафу

на Менхетну, да радимо представе као да смо сваке вечери у ‘Мулен ружу’... И то је, заправо, та превисока цијена коју плаћамо, због чега правимо неке досадне ствари које никог не занимају“¹² – каже познати редитељ.

Боговац сматра да је позориште најбоље и најсигурније мјесто за одрастање. Тако се посветила и документарном позоришту. Она додаје да документарно позориште настаје на основу колективног истраживања неког друштвеног феномена или теме. С обзиром на то да настаје у заједници с циљем да у њу интервенише, чини бројне социјалне проблеме видљивим и поставља питања која нас се директно тичу. С обзиром на то да текст представе није написан унапријед већ настаје паралелно са представом, на пробама, радионицама и кроз игре, то им као тиму помаже да артикулишу своја мишљења и проблеме.

Једна од улога умјетности јесте и да нам покаже да нисмо сами на свијету. Испричати своју причу значи послати је да нађе неког ко се у њој препознаје. Позориште је ненамјерно и свакако без свјесне тежње доказало у ово наше доба да је људска раса и поред свих разлика

11 Миња Богавац у свом педагошком раду се бави и документарним позориштем. Дакле, на сцени нема потребе да будемо неко други, у неком другом времену и простору. Ту смо сами за себе, а позорница је место за изражавање сопствених прича и ставова. Представе су директне, без илузије, отворене, комуникативне и у истој мери уметничке.

12 <http://www.portalanalitika.me/clanak/243196/arhiv>

у културама и традицијама дубоко јединствена.

Визуелни идентитет позоришта

Да би постојао визуелни идентитет, неопходна је комуникација. Визуелна комуникација је процес саопштавања позоришне институције ка свом окружењу кроз средства комуникације.

Визуелни идентитет позоришта игра значајну улогу у презентацији организације према њеном окружењем (запослени, публика, медији итд.). Позоришни идентитет се организује на структуралној бази. Усваја се интерно од стране запослених и хармонизује са будућом организацијом. Ако менаџери обраћају пажњу на начин представљања идентитета организације, то ће проузроковати позитиван ефекат на пажњу запослених и значај који придају визуелном идентитету позоришта.

Елементи визуелног идентитета¹³ представљају организацију и издвајају је од конкуренције. Маркетинг позоришта треба да почива на изградњи визуелног идентитета позоришта.

Идентитет позоришта „Практика“ из Москве

Практика је позориште савремене драме у Москви основано 2005. године. У фокусу овог позоришта јесте потрага за релевантним темама и субјектима, модерним језиком и новим позоришним стиловима.

Један од главних циљева Еш групе (Esh groupa)¹⁴ током осмишљавања овог пројекта био је да створи визуелни идентитет који не робује клишеима, односно да пројектује визуелни систем као основу новог – неутралног и функционалног идентитета. Без специјалних ефеката и комплетне декорације, баш као и самом позоришту коме је сам текст најважнији елемент, тако и нови идентитет комуницира са публиком.

Практика (пракса) представља активност којом се субјекат бави у циљу достизања неког одређеног, претходно зацртаног циља. Сама ријеч истовремено има строг и миран тон, обарћа се једноставним и јасним језиком.

Прво слово у ријечи „Практика“ – П јесте најједноставније слово ћириличног (руског) алфабета пуно симболике. То је квадрат без доње линије, а квадрат је јединица система који је преузет као основа моду-

13 На основу логотипа се гради визуелни идентитет, који у основу укључује визиткарте, меморандум, плакате, мјесечне репертоаре, програме представа, ТВ спотове, дизајн интернет странице и слично.
14 Еш група је тим графичких дизајнера са сједиштем у Москви, у Русији. Баве се углавном пројектима из области културе.

ларног концепта новог логотипа и новог идентитета. Будући да отворени простор слова „П“ представља позорницу, двориште позоришта, унутрашњост и слично, овај концепт је такође у линији и самом идејом савременог позоришта.

Визуелни језик *Практике* се умногоме разликује од осталих московских позоришта. Умјесто да преплави посматрача својом раскоши, он оставља простор машини. Баш као и представе сведених сценографија које приближавају сценарио публици.

Вријеме комфора представља мјесто мегдана, а графички дизајн је у првој линији бојишта и стварања.

Плес, језик, идентитет

Тези да у нашој средини још није заживјело плесно позориште може се лако супротставити низ извођачких, умјетничких и теоријских резултата који сежу до првих деценија прошлог вијека. Теза нема упориште ни у истоименом двогодишњем пројекту „Плес, језик, идентитет“¹⁵.

Плес је истраживан као језик са циљем остваривања активне комуникације и креативне сарадње међу члановима свих савремених плесних трупa у нашој земљи, као

и међу самосталним умјетницима који желе кроз покрет себе креативно да изразе.

Оно што је значајно за даљи развој плесног позоришта код нас је да у свом трагању за комуникацијом између плесних стилова просторно удаљених култура, а не одричући се сопственог идентитета, теже да развијају сасвим личан, индивидуалан стил умјетнички обликованог покрета, односно плеса.

Све активности које на одређени начин обједињују већину онога што се у домену савременог плесног позоришта ствара у нашем региону и онога што нуде плесне културе широм свијета су првенствено трагање за универзалним језиком покрета који је значајно обиљежје појединачног и оштег идентитета у друштвеним заједницама, а то је веома важан циљ.

Праћење умјетничких па и научних домета кореопроектата, предавања, радионица наших аутора у суштини произилази из деценијама ствараног сопственог плесног позоришта. Стога се треба залагати за наставак систематског и креативног рада у овој области како у Београду тако и у региону. Тиме би Београд постао значајан европски, а и свјетски центар за проучавање савременог плеса и позоришта за-

15 Носиоци пројекта су Сен театар (Удружење културе свијета) у сарадњи са Домом омладине Београда, Битеф театром, Титра Нусантаром (Амбасада Индонезије у Београду), Дах театром, ЕРГ статусом, као и Омен театром, Истер театром, Мадленијанумом, Таумантом, ДДЗ театром из Београда, Хуман Театром из Новог Сада и Сплин театром из Панчева.

снованог на разноликој свјетској традицији и на нашем сопственом, теоријском и извођачком искуству и остварењима која су већ стекла признања на међународној играчкој сцени.

Таквим усмјерењем ће се плесним језиком потврђивати не само наша припадност међународној култури, него и сопствени идентитет.

Закључак

Културни идентитет треба да јачамо кроз програме, пројекте и идеје који ће културу позиционирати у европском културном простору. У суштини, неопходно је афирмисати ту стратегију кроз различите аспекте културне политике.

Неопходно је да позориште доприноси промјенама друштва откривајући противрјечности између хуманистичког идеала и нечовјечне стварности. Позориште које је познато по свом добро осмишљеном репертоару ослања се и на традиционална и на модерна драмска дјела, те чини да дух позоришне умјетности живи.

Позориште не може да оствари пораст популарности ако ни су присутна три основна елемента: права умјетничка политика, права идеја о томе којој врсти публике таква политика одговара и способност да се производ испоручи на прави начин (примјер: „*Everyman Theatre - Cheltenham*“¹⁶). Моћ позоришне културе је много слојевитија, снажнија и дугорочнија од било чега другог. Позоришна умјетност представља дах времена и говори о тренутку у којем се живи.

Сакупљање око идеје тражења идентитета због коришћења модерних начина комуникације повезује појединце у друштву више него икада. У театру се ликови суочавају са осјећањем усамљености, изолованости и наилазе на предрасуде и разлике у односима с људима, што је случај и у реалности.

Редитељ кроз своју причу треба да се труди да руши баријере, прелази границе и уклања предрасуде. Свакако, публика је та која ће погледати представу и направити избор. У садашњости, као и у будућности, све је могуће, а погледи на свијет су првенствено лични, индивидуални

16 The Everyman Theatre Association (Friends of the Everyman Theatre) is an enthusiastic group of supporters of theatre and of the Everyman in particular. The members' shared love of the theatre provides a core audience for the Everyman and a cornerstone of support both on and off the stage.

Over our popular lunches and suppers, actors, writers, directors and voice coaches have given us an insight into the theatrical world. The opportunity to sit and enjoy a meal on the theatre stage in the wonderful auditorium is an added attraction.

We run trips to other theatres, including the RSC, and a range of outings, as well as social events. The active committee welcomes suggestions for future activities from members and we are growing in ambition and strength.

и различити. Велика је одговорност ко бисмо прихватили све различити бити слободан у позоришном ства- тости унутар система и ван њега ралаштву и важно је остати вјеран и пронашли свој идентитет, своје себи у том цјелокупном систему ка- суштинско „ЈА“.

ЛИТЕРАТУРА

Дарко Лукић, *„Продукција и маркејини сценских умјетности“*, Хрватски центар ИТИ, 2010. година, Загреб

Дина Џеј и Џејмс Лебрехт, *„Звук и музика у њозоришћу“*, Клио, 2004. година, Београд

Докторска дисертација: *„Креирање идентитетиа“ - Међузависности орјанизационе културе, њословне филозофије и визуелној идентитетиа њозоришћа*, Универзитет уметности у Београду: Факултет драмске уметности - позоришта, филма, радија и телевизије, Београд, 2016. година <http://eteze.arts.bg.ac.rs/bitstream/handle/123456789/137/doktorska%20disertacija%20Ljubica%20Ristovski.pdf?sequence=2&isAllowed=y>

Ерика Фишер – Лихте, *„Семиотика њозоришћа“*, Диспут, 2015. година, Загреб

Франсоа Колбер, *„Маркејини у култури и умености“*, Клио, 2010. година, Београд

Катрин Палмер, Жан Клод Руано – Борбалан, *„ИДЕНТИТЕТ“ (I) – Појединац, љубав, друштво*, Клио, 2009. година, Београд

Кит Дигл, *„Маркејини уметности“*, Клио, 1988. година, Београд

Љиљана Рогач Мијатовић, *„КУЛТУРНА ДИПЛОМАТИЈА И ИДЕНТИТЕТ СРБИЈЕ“*, Клио, 2014. година, Београд

Предраг Костић, *„ИЗ ГЕРМАНСКЕ ДРАМЕ И ПОЗОРИШТА“*, Веселин Маслеша, 1989. година, Сарајево

Проф. др Драган Никодијевић, *„УВОД У МЕНАЏМЕНТ КУЛТУРЕ“*, Мегатренд универзитет, 2006. година, Београд

Зигмунт Бауман, *„ИДЕНТИТЕТ“*, Наклада Пелаго, 2009. године, Загреб

Интернет извори:

http://www.danas.rs/danasrs/kultura/identitet_ili_srce_stvari.11.html?news_id=225097

http://www.komunikacija.org.rs/komunikacija/casopisi/Orchestra/35-37/04/download_ser_lat

<http://www.bnp.ba/bnp/predstave/velika-scena/za-sta-biste-dali-svoj-zivot>

<http://www.portalanalitika.me/clanak/243196/>

- <http://infozona.hr/news/zbunjoza-kazalisne-stvarnosti/9373>
- <http://www.seecult.org/vest/identitet-u-fokusu-5-van-okvira>
- <https://mnemagazin.me/2016/10/13/dejan-projkovski-za-mne-magazin-naucio-sam-da-covjek-treba-da-sanja-i-bori-se-za-svoje-snove/>
- <http://www.hnkmostar.ba/ivan-vukoja-zelimo-aktivno-odgovorno-komunicirati-s-vlastitim-drustvenim-okruzenjem/>
- <http://www.atvbl.com/dragan-bjelgrlic-u-banjaluci/>
- <http://hl.rs/identitet-je-licno-pravo-na-postojanje-jako-ali-nestavno/>
- http://www.topsrbija.com/index.php?option=com_content&view=article&id=7179:kultura-je-preduslov-kvaliteta-i-identiteta-jednog-naroda&catid=320:manastiri&Itemid=563
- https://fr.wikipedia.org/wiki/Claude_Confort%C3%AAs
- http://www.designed.rs/news/esh_gruppa_identitet_pozorista_praktika_iz_moskve;
- <http://www.faktor.ba/vijest/prepoznajemo-li-znacaj-pozorista-mjesto-koje-nasuci-da-mislimo-205528>
- [http://bif.rs/2017/03/snezana-trisic-pozorisna-rediteljka-kako-smo-progutali-svoj-identitet/;](http://bif.rs/2017/03/snezana-trisic-pozorisna-rediteljka-kako-smo-progutali-svoj-identitet/)
- <http://www.politika.rs/sr/clanak/243966/Kultura/Kultura-je-preduslov-identiteta-naroda>
- <http://www.studnel.com/kultura/na-danasnji-dan/item/4772-branimir-brstina-borac-za-atelje-212>
- <http://ludus-online.rs/branimir-brstina-dobro-ostaje-samo-od-sebe/>
- <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/16/kultura/2628263/custic-misija-pozorista-je-ocuvanje-duhovnosti-i-pismenosti.html>
- <http://inspirishime.com/pozoriste-najbolje-i-najsigurnije-mesto-za-odrastanje/>
- <http://reflektorteatar.rs/2017/04/01/reflektor-teatar-pozoriste-koje-menja-drustvo-na-bolje/>
- <http://everymantheatreassociation.org.uk/about/>
- http://www.fiat-montenegro.org/prateci_270